

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**М.Ф. Огійчук, І.І. Рагуліна,
І.Т. Новіков, М.М. Рагуліна**

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ

*Видання п'яте,
перероблене і доповнене*

Навчальний посібник

Київ • Алерта • 2022

УДК 657.6(075.8)
ОЗ6

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(Лист No1-4/Г-28.1 від 09.01.09)
Затверджено до друку Вченою радою ХНАУ ім. В.В.Докучаєва
(протокол №5 від 26.06.2008)*

Рецензенти:

В. Я. Амбросов – професор, доктор економічних наук, член-кореспондент УААН (Харківський національний технічний університет сільського господарства);

О. В. Олійник – професор, доктор економічних наук (Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва);

В. Я. Плаксінко – професор, доктор економічних наук (Полтавська державна аграрна академія).

Огітчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т., Рагуліна М.М.

ОЗ6 Внутрішній аудит : Навч. посібник. Вид. 5-те, перероб. і допов. Київ: Алерта, 2022. 390 с.

ISBN 978-617-566-685-2

Розглянуто теоретичні основи внутрішнього аудиту, форми і методи діяльності аудиторів, правила (стандарти) аудиту, які регулюють взаємовідносини зовнішнього і внутрішнього аудитора. Відображено різні аспекти організації внутрішнього аудиту за основними ділянками обліку. Крім того, основою при підготовці посібника була організація внутрішнього аудиту у державних органах та бюджетних установах на основі застосування систематичного, послідовного та ризик-орієнтованого підходів та сприяння удосконаленню системи управління.

Використання компетентнісного підходу при розкритті питань внутрішнього аудиту дозволить отримати сукупність знань, умінь і навичок з дисципліни «Внутрішній аудит».

Навчальний посібник призначений для здобувачів економічних спеціальностей початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти, першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти ЗВО, він буде корисним для аспірантів, викладачів, бухгалтерів підприємств, працівників підрозділу внутрішнього аудиту, членів ревізійних комісій, аудиторів, працівників податкових підрозділів.

УДК 657.6(075.8)

© М.Ф. Огітчук, І.І. Рагуліна,
І.Т. Новіков, М.М. Рагуліна,
перероблення і доповнення, 2022.
© Видавництво «Алерта», 2022.

ISBN 978-617-566-685-2

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

**Ogiychuk M.F., Ragulina I.I.,
Novikov I.T., Ragulina M.M.**

INTERNAL AUDIT

5th edited version with additions

Textbook

Kiev • Alerta • 2022

UDC 657.6(075.8) *Recommended by the Ministry of Education and Science of Ukraine
as a textbook for students of higher educational institutions
(Letter No. 1-4 /Г-28.1 dated 09.01.09)*
O36 *Approved for publication by the Academic Council of
Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchaiev
(Protocol No. 5 of 26.06.2008)*

Reviewers:

V. Ya. Ambrosov – Professor, Doctor of Economics, Corresponding Member of the KPVNTUA (Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture);

A. V. Oleynik – Professor, Doctor of Economics (Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchaiev);

V. Ya. Plaksienko – Professor, Doctor of Economics (Poltava State Agrarian Academy).

Ogiychuk M.F., Ragulina I.I., Novikov I.T., Ragulina M.M.

O36 Internal Audit: Textbook. 5th edited version with additions. Kiev: Publishing House «Alerta», 2022. 390 p.

ISBN 978-617-566-685-2

The theoretical foundations of internal audit, forms and methods of auditors' activities and audit rules (standards) regulating the relationship between external and internal auditors were considered. Various aspects of the internal audit organization by main accounting areas were reflected. In addition, the basis for preparing the manual was the organization of internal audit in state bodies and budget institutions based on the application of systematic, consistent and risk-based approaches and assistance in improving the management system.

The use of a competence-based approach in the disclosure of internal audit issues will make it possible to obtain a set of knowledge, skills and abilities in the «Internal Audit» discipline.

This textbook is intended for applicants of economic specialties of the initial level (short cycle) of Higher Education, the first (Bachelor's) and second (Master's) levels of Higher Education. It will be useful for postgraduates, teachers, accountants of enterprises, employees of the internal audit department, members of audit commissions, auditors and employees of tax divisions.

UDC 657.6(075.8)

© M.F. Ogiychuk, I.I. Ragulina, I.T. Novikov, M.M. Ragulina,
edited version with additions, 2022.
© Publishing House «Alerta», 2022.

ISBN 978-617-566-685-2

ЗМІСТ

Вступ	5
Introduction	8

Розділ 1

Сутність та загальна характеристика внутрішнього аудиту в Україні

1.1. Сутність та цілі внутрішнього аудиту	11
1.2. Завдання внутрішнього аудиту	13
1.3. Види та організаційні форми внутрішнього аудиту	16
1.4. Предмет, метод та технічні прийоми внутрішнього аудиту	20
Питання та завдання для самоконтролю знань	23
Тести	23
Теми рефератів для самостійної роботи	25

Розділ 2

Теоретичні та методологічні аспекти внутрішнього аудиту

2.1. Поява нових виробничих відносин в Україні	26
2.2. Нормативно-правове регулювання внутрішнього аудиту	29
2.3. Основи та порядок дослідження економічних явищ в аудиті	31
2.4. Організація суб'єктів та управління діяльністю внутрішнього аудиту	34
2.5. Принципи професійної діяльності з внутрішнього аудиту	36
2.6. Складання та затвердження Положення про підрозділ внутріш- нього аудиту	41
2.7. Права та обов'язки внутрішнього аудитора	45
2.8. Вимоги до внутрішнього аудитора	48
2.9. Постійний професійний розвиток внутрішніх аудиторів	51
Питання та завдання для самоконтролю знань	54
Тести	54
Теми рефератів для самостійної роботи	56

Розділ 3

Організація та планування діяльності внутрішнього аудиту

3.1. Організація аудиту та одержання основної економічної інформа- ції про підприємство	57
--	----

3.2. Визначення всієї сукупності об'єктів аудиту та їх категоризація.....	59
3.3. Планування діяльності з внутрішнього аудиту	63
3.4. Планування аудиторського завдання та складання програми внутрішнього аудиту	67
3.5. Стадії, етапи та процедури внутрішнього аудиту	70
Питання та завдання для самоконтролю знань	75
Тести	75
Теми рефератів для самостійної роботи	77

Розділ 4

Внутрішній аудит грошових коштів, основних засобів та інших матеріальних активів.

Внутрішній аудит розрахунків

4.1 Завдання, об'єкти та джерела внутрішнього аудиту грошових коштів.....	78
4.2. Послідовність та способи внутрішнього аудиту грошових коштів	84
4.3. Документування та формування результатів внутрішнього ауди- ту грошових коштів.....	90
4.4. Завдання, об'єкти, джерела внутрішнього аудиту основних засо- бів та інших матеріальних активів	95
4.5. Послідовність, способи внутрішнього аудиту основних засобів та інших матеріальних активів.....	100
4.6. Документування формування результатів внутрішнього аудиту основних засобів та інших матеріальних активів	106
4.7. Внутрішній аудит розрахунків	109
4.7.1. Завдання, об'єкти, джерела і послідовність аудиту дебіторської заборгованості	109
4.7.2. Завдання, об'єкти, джерела і послідовність аудиту зобов'язань	114
Питання та завдання для самоконтролю знань	118
Тести	118
Теми рефератів для самостійної роботи	120

Розділ 5

Внутрішній аудит виробничої діяльності підприємства

5.1. Завдання, об'єкти та джерела внутрішнього аудиту виробничої діяльності підприємства	121
---	-----

5.2. Послідовність та способи внутрішнього аудиту виробничої діяльності підприємства	125
5.3. Документування та формування результатів внутрішнього аудиту виробничої діяльності підприємства	136
Питання та завдання для самоконтролю знань	139
Тести	139
Теми рефератів для самостійної роботи	142

Розділ 6

Внутрішній аудит організації збутової діяльності та формування доходів і фінансових результатів підприємства

6.1. Завдання, об'єкти, джерела внутрішнього аудиту організації збутової діяльності та формування доходів підприємства	143
6.2. Послідовність, способи внутрішнього аудиту організації збутової діяльності та формування фінансових результатів підприємства ..	151
6.3. Документування формування результатів внутрішнього аудиту організації збутової діяльності та фінансових результатів підприємства	154
Питання та завдання для самоконтролю знань	157
Тести	157
Теми рефератів для самостійної роботи	159

Розділ 7

Поведінка внутрішнього ревізора (керівника підрозділу внутрішнього аудиту) у випадку виявлення фактів шахрайства та корупції

7.1. Визначення понять шахрайства та корупції	160
7.2. Форми та ознаки шахрайства	164
7.3. Повноваження і відповідальність керівництва та внутрішніх аудиторів у разі виникнення та запобігання фактів шахрайства ..	166
7.4. Оцінка ризиків шахрайства	169
7.5. Інформування керівником підрозділу внутрішнього аудиту керівника установи та правоохоронні органи при виникненні підозри шахрайства	171
Питання та завдання для самоконтролю знань	177
Тести	177
Теми рефератів для самостійної роботи	179

Розділ 8

Взаємодія підрозділу внутрішнього аудиту з внутрішніми та зовнішніми зацікавленими сторонами

8.1. Взаємовідносини керівника підрозділу внутрішнього аудиту із керівником установи.....	180
8.2. Взаємовідносини підрозділу внутрішнього аудиту із відповідальними за діяльність установи.....	184
8.3. Взаємовідносини підрозділу внутрішнього аудиту із зовнішніми зацікавленими сторонами.....	186
Питання та завдання для самоконтролю знань.....	190
Тести.....	190
Теми рефератів для самостійної роботи.....	193

Розділ 9

Узагальнення та впровадження результатів внутрішнього аудиту

9.1. Виконання аудиторського завдання з проведення внутрішнього аудиту.....	194
9.2. Складання аудиторського звіту.....	197
9.3. Здійснення внутрішніх та зовнішніх оцінок якості внутрішнього аудиту.....	202
9.4. Розробка Програми забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту.....	212
9.5. Відстеження результатів впровадження аудиторських рекомендацій.....	215
Питання та завдання для самоконтролю знань.....	218
Тести.....	218
Теми рефератів для самостійної роботи.....	220

Додатки

Додаток 1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».....	221
Додаток 2. Стандарти внутрішнього аудиту.....	287
Додаток 3. Положення про підрозділ внутрішнього аудиту.....	301
Додаток 4. Примірний декларація внутрішнього аудиту.....	313
Додаток 5. Програма розвитку внутрішніх аудиторів державного сектору України.....	319
Додаток 6. Посадова інструкція.....	322
Додаток 7. Примірне положення про аудиторський комітет.....	329

Додаток 8. Програма забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту.....	336
Додаток 9. Положення про комісію з атестації.....	337
Додаток 10. Порядок зарахування теоретичних знань.....	344
Додаток 11. Заява Комісії з атестації.....	348
Додаток 12. Порядок проходження стажування.....	349
Додаток 13. Порядок безперервного професійного навчання аудиторів.....	354
Додаток 14. Порядок складання іспитів при атестації аудиторів.....	362
Додаток 15. Заява Інспекції із забезпечення якості органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю.....	377
Список рекомендованої літератури.....	378

Навчальне видання

Огійчук Микола Феодосійович

Рагуліна Ірина Іванівна

Новіков Іван Трохимович

Рагуліна Марина Миколаївна

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ

Видання п'яте, перероблене і доповнене

Навчальний посібник

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексеєв
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 01.08.2021. Формат 60 x 84^{1/16}.

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 22,67.

Тираж 500 прим. (1-й завод 1-100 прим.).

Видавництво “Алерта”

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, 223-15-30.

E-mail: alerta.pravoaednist@gmail.com, веб-сайт: www.alerta.kiev.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002